

TÜRKİYE ŞEFFAFLIK SİSTEMİ ANALİZİ

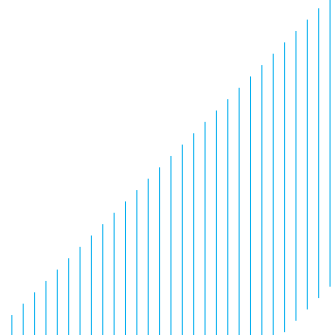

Bu rapor Avrupa Birliği'nin desteği ile hazırlanmıştır. Yayının içeriğinden yalnızca Uluslararası Şeffaflık Derneği sorumludur ve yayın Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

Bu rapor Açık Toplum Vakfı desteği ile hazırlanmıştır ancak sunulan veriler ve savunulan görüşler tamamen araştırmacılara aittir.

TÜRKİYE ŞEFFAFLIK SİSTEMİ ANALİZİ

Türkiye Şeffaflık Sistemi Analizi; kurumların verimli ve etkin bir biçimde işleyebilme kapasitesini, iyi yönetim ilkelerine uyma ve yolsuzlukla mücadele performansı bakımından genel durumlarını bütüncül bir bakış açısıyla göstermeyi hedeflemektedir. Bu çerçevede yapılan incelemelerde, genel olarak sistemin değerlendirilmesinin yanı sıra özel olarak kurumları etkileyen zayıf yönler ve eksiklikler de tespit edilmiştir.

Türkiye Şeffaflık Sistemi Analizi kurumların zayıflığını sistemin genel bir sorunu olarak belirlemiştir. Yolsuzlukla mücadele eden kurumların arasındaki işbirliğinin ve koordinasyonun zayıf olması da sistemin denge ve denetleme gücünü oldukça zedelemektedir. Yönetişim anlayışının temel dayanakları olan 15 kurumun yalnızca 5'i orta derecede etkin görünürken, geri kalan 10 kurum zayıf olarak değerlendirilmiştir. Yürütme erki ve medya kurumları Türkiye Şeffaflık Sistemi'nin en zayıf kurumlarıdır. Yürütme erkinin tüm kurumların ve genel olarak sistemin üzerine düşen baskıcı gölgesi güçlü ve etkin bir şeffaflık sistemini olanaksız kılmaktadır.

Yürütme erkinin yargı erki, yasama erki, medya ve kamu denetçiliği gibi ulusal şeffaflık sisteminin en önemli unsurları üzerindeki nüfuzu, ülkedeki denge ve denetleme mekanizmalarının devre dışı kalmasına yol açmaktadır. Gücün yürütme üzerinde yoğunlaşması sivil aktörlerin (iş dünyası, medya, sivil toplum gibi) yolsuzlukla mücadele politikalarına ve uygulamalarına katılımını da zayıflatmaktadır. Öte yandan haber alma, örgütlenme ve ifade özgürlüğü gibi güçlü ve kurumsal bir demokrasinin vazgeçilmez dayanakları da yine yürütme erki tarafından gölgelenmektedir.

Sistemi etkileyen başlıca sorunlardan biri, kuvvetler ayrılığı ilkesinin ihlal edilerek demokratik süreçlerin sağlıklı bir biçimde işleyişinin engellenmesidir. Yolsuzlukla etkin ve sürdürülebilir bir biçimde mücadele edilebilmesi kuvvetler ayrılığı ilkesinin tam anlamıyla uygulanmasına, yürütme erkinin anayasal sınırlara saygı göstererek yetkilerini, anayasal çerçeve içinde kullanmasına bağlıdır. Kurumlarda görülen eksiklikler, yetersizlikler ve sistemin etkin ve verimli bir biçimde işleyememesi büyük oranda yürütme erkinin şeffaflık sistemi üzerine düşen koyu gölgesinden kaynaklanmaktadır. Denge ve denetleme mekanizmasının ana unsuru olan yargı bağımsızlığına dair sorunlar, yargının siyasallaşması ve yargı kurumlarının tarafsızlık ilkesine uygun davranamaması şeffaflık sisteminin sağlıklı bir biçimde işlemesini engellemektedir.

Bunun yanında siyasi kutuplaşma ve bu kutuplaşmanın denge ve denetleme mekanizmaları üzerindeki etkisi hukukun üstünlüğü ilkesine zarar vermekte, demokratik süreçlerin işleyişini engellemektedir. Şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin kimi zaman yasal eksiklikler kimi zamansa uygulamalardaki ek-

sikliklerle göz ardı edilmesi, değerlendirilen kurumların gelişip güçlenmesini engelleyen temel faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kurumlar kaynaklar açısından değerlendirildiğinde çoğunun etkin ve verimli bir biçimde işleyebilecek beşeri, finansal ve teknik kaynaklara sahip olduğu saptanırken, gösterdikleri zayıf performansın yönetim konusundaki aksaklıklardan ve güçler ayrılığı ilkesinin uygulanmamasından kaynaklandığı görülmektedir. Bu kapsamda, halka hesap vermeyi sağlayacak mekanizmanın ve iradenin olmaması, dürüstlük ve etik ilkelerine ilişkin yaptırımların yasal çerçevede yeterince yer almaması ve yolsuzlukla mücadele politikalarının uygulanmaması yönetim alanındaki dikkate değer temel eksiklerdir.

2000'li yılların başındaki reform sürecinde yolsuzluğu önleme politikaları ile ilgili bazı gelişmeler yaşanmasına karşın, bu süreç son yıllardaki yasa faaliyetleriyle artık ters yönde ilerlemektedir. Kamu İhale Kanunu gibi Türkiye Şeffaflık Sistemi'nin temel dayanaklarının yasal çerçevelerinde yapılan değişikliklerin sistemi oldukça zayıflatan sonuçları olmuştur. Yasaların özümsemeden, içselleştirilmeden ithal edilmesiyle gerçek anlamıyla bir reform sürecinin hayata geçiremeyeceği anlaşılmaktadır.

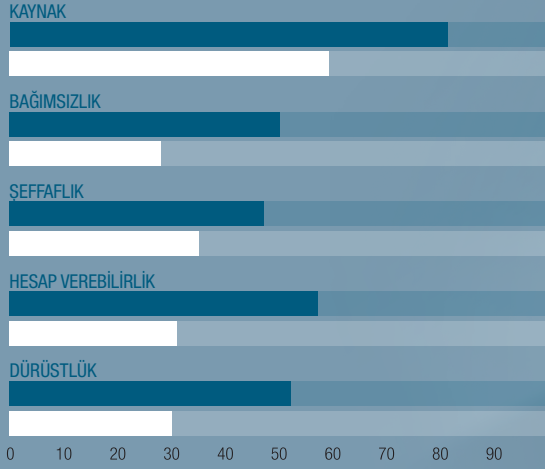
Sistemin çeşitli alanlarını etkileyen bu zorlukların yanı sıra, yasalar ve uygulamalar arasındaki uçurum Türkiye Şeffaflık Sistemi'nin belirleyici bir özelliği olarak ortaya çıkmıştır. Tüm eksiklerine karşın, var olan yasal çerçeveye de oldukça güçlü bir şeffaflık sistemi oluşturmak mümkündür. Sistemde incelenen her kuruma ilişkin yasal çerçeve ile uygulama arasında ciddi farklar olduğu, uygulamaların yasalarla çeliştiği ve yasal gerekliliklere uyulmadığı görülmektedir. Uygulamalar yasaların çok gerisinde kalmaktadır ve bu kuşatıcı sorun ancak yürütmenin, yönetim ilkelerini hayata geçirmek adına göstereceği güçlü bir siyasi iradeyle aşılabilir.

Türkiye Şeffaflık Sistemi'nin en güçlü kurumları Sayıştay, Kamu Denetçiliği ve Teftiş Kurulları olarak görünmektedir. Her ne kadar etkin bir şeffaflık sistemi için yaşamsal öneme sahip kurumlar olsalar da, göreceli bir güce sahip oldukları ve aldıkları yüksek puanın etkinlikten çok yeterli kaynaklara ve yasal çerçeveye bağlı olduğu unutulmamalıdır. Türkiye Şeffaflık Sistemi'nin en zayıf alanları ise Medya ve Yürütme olarak belirlenmiştir. Denge ve denetleme sisteminin en önemli unsurlarından biri olan medyanın bağımsız haber yapabileceğine güvenilememesi oldukça temel bir sorundur. Bu sorun yalnızca güçlü bir Şeffaflık Sistemi için değil, aynı zamanda ifade ve haber alma özgürlüğü için de kat edilmesi gereken çokça yol olduğuna işaret etmektedir.

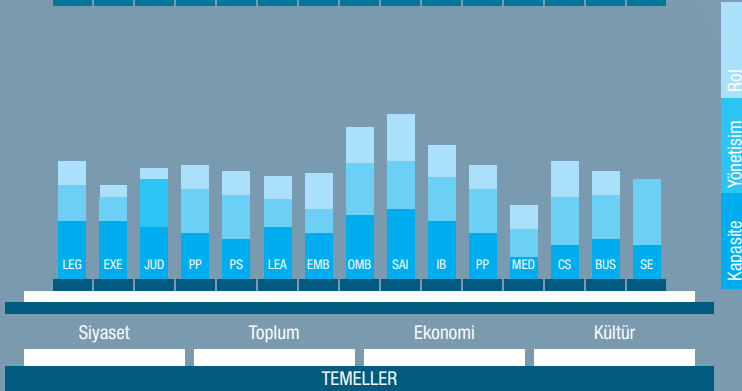
GÖSTERGELERİN ORTALAMA PUANLARI

Yasa Uygulama

Yukarıdaki grafik, sistemi oluşturan kurumlar incelendiğinde temel alanlarda ortaya çıkan yasa ve uygulama farkını göstermektedir.

TÜRKİYE - ULUSAL ŞEFFAFLIK SİSTEMİ

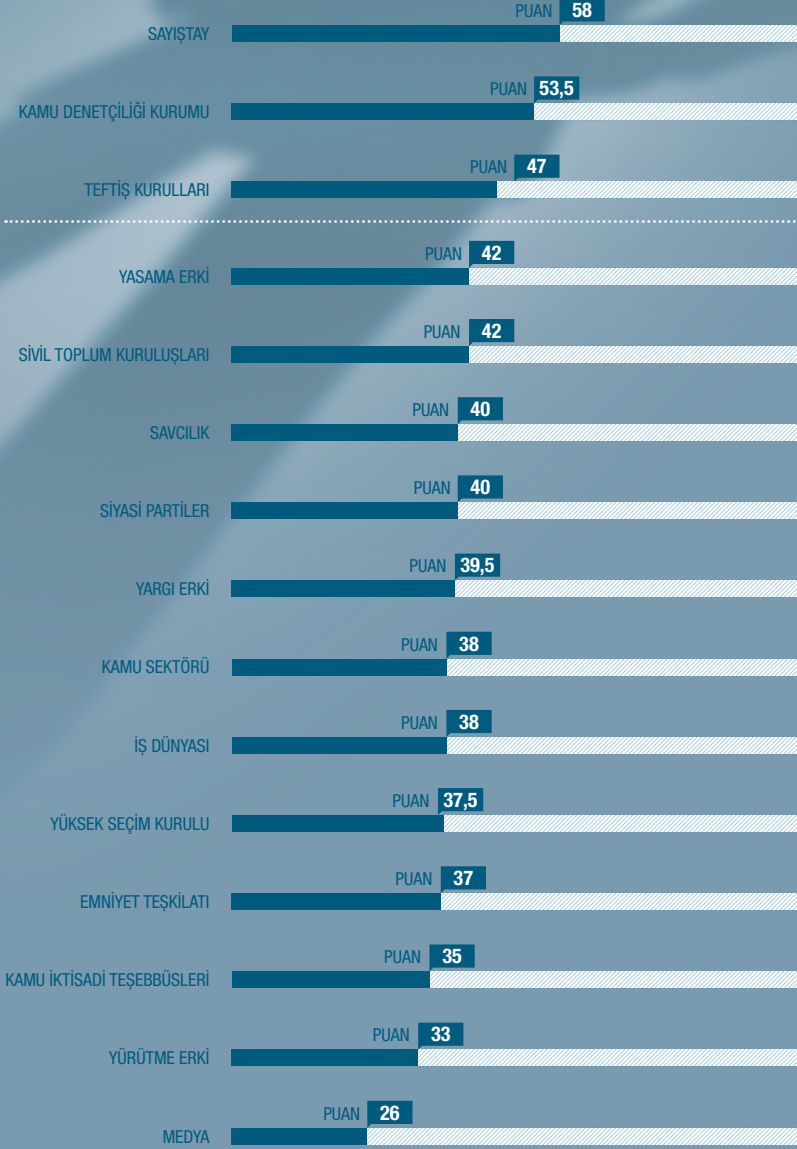

TEMELLER

LEG	Yasama	ACA	Teftiş Kurulları
EXE	Yürütme	PP	Siyasi Partiler
JUD	Yargı	MED	Medya
PS	Kamu Sektörü	CS	Sivil Toplum
LEA	Emniyet Teşkilatı	BUS	İş Dünyası
EMB	Yüksek Seçim Kurulu	PUB	Savcılık
OMB	Kamu Denetçiliği Kurumu	SOE	Kamu İktisadi Teşebbüsleri
SAI	Sayıştay		

Sayıştay, Kamu Denetçiliği ve Teftiş Kurulları

Türkiye Şeffaflık Sistemi'nin en güçlü kurumları olarak görölmektedir.

TEMEL ÖNERİLER

- Kuvvetler ayrılığı ilkesi güvence altına alınmalı ve ihlaller son bulmalıdır. Yürütme erki yetkilerini anayasal sınırlar içinde kullanmalı ve yargı kararlarına kayıtsız şartsız uymalıdır. Devlet kurumlarının denge ve denetleme işlevlerini etkin bir biçimde yerine getirmesi için gerekli bağımsızlık koşulları oluşturulmalıdır. Bu kurumlara yapılan atamalarda kadrolaşma ve partizanlık eğilimlerine son verilmelidir.
- Yargı bağımsızlığı güvence altına alınmalı, yargının siyasallaşmasının önüne geçilmelidir. Hakimlerin atanma işlemleri, yargı bağımsızlığını sağlayacak ve yargı erkinin özerkliğini güvence altına alacak bir biçimde yeniden düzenlenmelidir. Hakimlere ve savcılara göreve başlamadan önce yapılan sözlü sınavları ve mülakatları değerlendirme yetkisi Adalet Bakanlığı'ndan bağımsızlığı sağlanacak şekilde idari yapısı yeniden düzenlenmiş HSYK'ya devredilerek yürütmenin bu sınavlar üzerindeki etkisine dair endişeler giderilmelidir. Bu sınav ve görüşmelerde sorulacak soruların mesleki nitelikli olması zaruri kılınmalı ve bu sınavların sesli (ve hatta ayrıca görsel) kayıt altına alınması sağlanmalıdır.
- TBMM'nin temsiliyet gücünün artırılması ve seçmen iradesinin daha özgür bir biçimde kullanılması adına seçim barajı düşürülmelidir. Bu kapsamda RTÜK, Kamu Denetçiliği Kurumu ve YSK gibi kurumlara ilişkin atama süreçlerinin de temsiliyetçi ve adil bir anlayışla yapılması sağlanacaktır.
- Milletvekili dokunulmazlığının kapsamı, ifade özgürlüğünü güvence altına alacak ve yolsuzlukla ilintili davaların görülmesine imkan tanıyacak bir biçimde yeniden tanımlanmalıdır. Bu kapsamda, milletvekillerinin malvarlıkları düzenli ve karşılaştırmalı denetime olanak sağlayacak bir biçimde açıklanmalıdır. Malvarlığı bildirimleri kamuoyunun erişimine açık olmalıdır.
- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, AB kamu ihale direktifleriyle uyumlu olacak biçimde yeniden düzenlenmelidir. Kanun'daki istisnaların kapsamı daraltılmalı ve yeni istisna ekleme eğilimine son verilmelidir. Yürütme erki 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun yetkilerini devre dışı bırakan uygulamalara

son vermelidir ve ihalelerin Kurum tarafından denetlenmesi önündeki engeller kaldırılmalıdır. İhale başvuruları ayrıntılı bir biçimde yayımlanmalıdır ve ihaleleri alan şirketlerin başvurularında öngörülen finansal koşulları keyfi bir biçimde değiştirmeleri engellenmelidir. Yürütme erki Kanun'da tanımlanan istisnai koşulların dışında ihale sürecini devre dışı bırakarak, mal ve hizmetleri ihalesiz alma eğilimine son vermelidir.

- 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, uluslararası insan hakları hukukunun gerekliliklerine uygun olarak tekrar formüle edilmeli ve uygulayıcıların uluslararası standartları eksiksiz şekilde benimsemesine yönelik, başta eğitsel olmak üzere, her türlü çalışma ve tedbire öncelik verilmelidir. Türk Ceza Kanunu'nun 299. ve 301. maddeleri kaldırılmalıdır. Editoryal bağımsızlığı temin etmek suretiyle, ifade özgürlüğü güçlendirilmelidir.
- Ceza hukuku ve ceza muhakemesi tedbirleri editoryal tercihleri ve yayın çizgisini değiştirmek veya etkilemek için araç olarak kullanılmamalıdır. Basın kuruluşlarında çıkar çatışmasının önlenmesi, hesap verebilirliğin sağlanması ve bu hususların kamuoyunca denetiminin sağlanabilmesi açısından, medya patronluğunun şeffaf olması sağlanmalı ve çapraz mülkiyete ilişkin etkin düzenlemeler yapılmalıdır.
- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu parti içi demokrasiyi güvence altına alacak ve partilerin aşağıdan yukarıya örgütlenebilmesinin önünü açacak biçimde değiştirilmelidir. Siyasi partiler, ayrıntılı bilançolarını düzenli aralıklarla kendi İnternet sitelerinde yayımlamalıdır. Siyasi partilerle ilişkili ya da onların denetiminde olan kuruluşların hesaplarının da parti hesaplarıyla birlikte incelenerek, üçüncü kişilerin kayıt dışı bağış, katkı ve yardımları denetim altına alınmalıdır.
- Tüm seçim dönemlerinde (Cumhurbaşkanlığı, Milletvekili ve Yerel Yönetimler) siyasi partilerin ve adayların seçim kampanya bütçeleri, gelir kaynakları- aynı ve nakdi katkılar- ve harcamaları ayrıntılı bir biçimde kayıt altına alınmalıdır. Bu kayıtlar uzman denetçiler tarafından denetlenmelidir. İlgili denetim raporları zamanında kamuoyuna açıklanmalıdır.

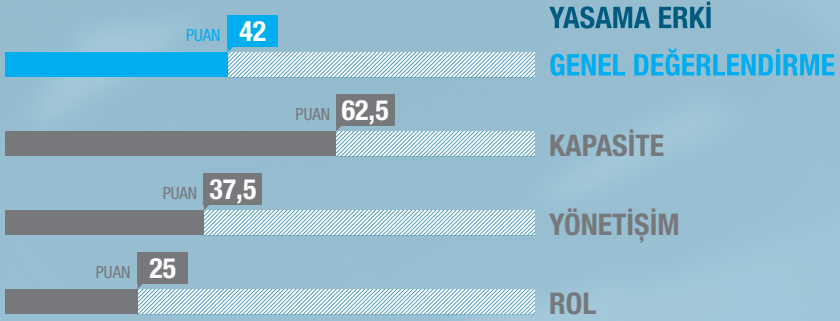
1

YASAMA ERKİ

Yasama erkini elinde bulunduran TBMM yasalarla kaynaklara ulaşım konusunda güçlü kılınmış ve bağımsızlığı sağlanmıştır. Ancak aynı yasalarda iyi yönetim ilkelerine bağlılık konuları yeteri kadar ön planda tutulmamış, uygulama ise siyasi irade eksikliği sebebiyle yasaların da gerisinde kalmıştır. Yürütmenin ve siyasi liderlerin milletvekilleri üzerindeki baskısı bu temel sorunları büyümüşür. Ayrıca, diğer kurumları da etkileyen yüksek seçim barajı Yasama erkini doğrudan etkilemektedir. Siyasi etik ve dokunulmazlıklar üzerinde yapılacak çalışmalarla milletvekillerinin hesap verebilirliği ve yasama sürecinin şeffaflığı artırılabilir.

ÖNERİLER

- TBMM'nin temsiliyet gücünün artırılması ve seçmen iradesinin daha özgür bir biçimde kullanılması adına seçim barajı düşürülmelidir. Bu kapsamda RTÜK, Kamu Denetçiliği Kurumu ve YSK gibi kurumlara yapılan atama süreçlerinde adil bir temsiliyet anlayışıyla hareket edilmelidir.
- Milletvekilleri için dürüstlük önlemlerini ve bu önlemlerin uygulanış biçimlerini/araçlarını düzenleyen kapsamlı bir yasal çerçeve oluşturulmalı, Siyasi Etik yasası çıkarılmalıdır. Bu kapsamda, milletvekillerinin malvarlıkları düzenli ve karşılaştırmalı denetime olanak sağlayacak bir biçimde açıklanmalıdır. Malvarlığı bildirimleri kamuoyunun erişimine açık olmalıdır.
- Yolsuzluk, usulsüzlük, kayırmacılık gibi suçlarla ilgili araştırma yapacak ve milletvekilleri için etik ve davranış kurallarını tanımlayacak bir Etik Komisyonu oluşturulmalıdır.
- Milletvekili dokunulmazlığının kapsamı, ifade özgürlüğünü güvence altına alacak ve yolsuzlukla ilgili davaların görülmesine imkan tanıyacak bir biçimde yeniden tanımlanmalıdır.
- Sayıştay raporlarının TBMM'ye sunulmasının önündeki engeller kaldırılmalı ve bütçe görüşmelerinde bu raporları inceleyecek özel bir komisyon kurularak Meclis denetimi güçlendirilmelidir.
- Bütçe oluşturma sürecinin süresi en az üç aya çıkarılarak, Meclis'in güçlü ve etkin bir denetim ve planlama yapabilmesi sağlanmalıdır. Bu denetim ve planlama işlemleri sırasında sivil toplum örgütleriyle ve yurttaşlarla katılımcı bir anlayış içinde işbirliği yapılmalıdır.

	Gösterge	Yasa	Uygulama
Kapasite	Kaynaklar	100	50
	Bağımsızlık	75	25
Yönetişim	Şeffaflık	50	25
	Hesap Verebilirlik	50	25
	Dürüstlük Mekanizmaları	50	25
Rol	Yürütmenin Denetimi	25	
	Yasal Reform	25	

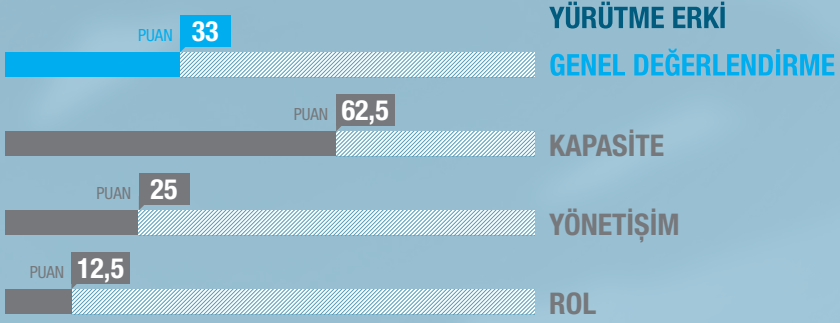
2

YÜRÜTME ERKİ

Son zamanlarda yürütme erki bünyesindeki kuvvetler ayrılığı konusuyla ilgili olarak ciddi endişeler dile getirilmektedir ve bu Türkiye Şeffaflık Sistemi'nin en önemli sorunlarından biridir. Yürütme organlarının, değerlendirilen alanların tümü üzerinde baskı oluşturmaları, denge ve denetleme mekanizmalarının işlemlerini engellemektedir. Yürütme organlarının elinde bulundurduğu güç demokrasiye aykırı niteliktedir ve siyasi muhalefet, medya veya sivil toplum içinde muhalif düşünce yapısını barındıran kurumlar baskı altındadır. Bunun yanında, yürütmenin şeffaflık, hesap verebilirlik, dürüstlük ve yolsuzlukla mücadele alanlarındaki rolüyle ilgili performansı da düşüktür. Yürütme erki üyelerine tanınan dokunulmazlık, hesap verebilirliğe engel olurken, bütçe yönetimine ilişkin politika oluşturma ve uygulama süreçlerinde de şeffaflığın olmaması yönetim göstergelerinde düşük bir performansa neden olmaktadır.

ÖNERİLER

- Yargı bağımsızlığı güvence altına alınmalı, yargının siyasallaşmasının önüne geçilmelidir.
- Hakimlerin atanma işlemleri, yargı bağımsızlığını sağlayacak ve yargı erkinin özerkliğini güvence altına alacak bir biçimde yeniden düzenlenmelidir.
- Hakimlerin atanması ve görev yerlerinin değiştirilmesi yalnızca nesnel liyakat ilkelerine göre gerçekleştirilmelidir. Buna dair kıstaslar saptanmalı ve şeffaf kılınmalıdır.
- HSYK üyelerinin atanma işlemleri kurumun bağımsızlığını güvence altına alacak biçimde yeniden düzenlenmelidir.
- Yolsuzluk olaylarına ilişkin soruşturma ve kovuşturmalara, mahkumiyet ve tüm karar gerekçelerine dair kayıtlar oluşturulmalı ve buna ilişkin ayrıntılı istatistikler anlaşılır ve bilgisayarca okunabilecek/değerlendirilebilecek bir veri biçiminde kamuya açık olmalıdır.
- Hakimlere ve savcılara göreve başlamadan önce yapılan sözlü sınavları ve mülakatları değerlendirme yetkisi Adalet Bakanlığı'ndan bağımsızlığı sağlanacak şekilde idari yapısı yeniden düzenlenmiş HSYK'ya devredilerek yürütmenin bu sınavlar üzerindeki etkisine dair endişeler giderilmelidir. Bu sınav ve görüşmelerde sorulacak soruların mesleki nitelikli olması zaruri kılınmalı ve bu sınavların sesli (ve hatta ayrıca görsel) kayıt altına alınması sağlanmalıdır.

	Gösterge	Yasa	Uygulama
Kapasite	Kaynaklar	N/A	75
	Bağımsızlık	75	25
Yönetişim	Şeffaflık	50	25
	Hesap Verebilirlik	50	0
	Dürüstlük Mekanizmaları	25	0
Rol	Kamu Yönetimi	25	
	Hukuk Sistemi	0	

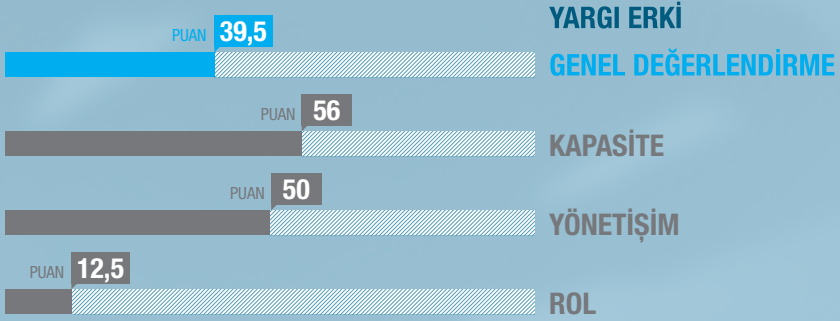
3

YARGI ERKİ

Yargı bağımsızlığı, Türkiye Şeffaflık Sistemi değerlendirmesinde en ciddi sorunların bulunduğu alanlardan biridir. 2010 yılında Anayasada yapılan değişikliklerle beraber Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun yapısı değişmiş, yargı süreçlerinde daha etkili ve hesap verebilir durumda olabilmesi için daha şeffaf ve bağımsız olması gerektiği kanısına varılmıştır. Bağımsızlık sorunu, yargının yürütmeyi denetleme kapasitesine de zarar vermektedir ve ülke çapındaki anketler ve uluslararası raporlarda yargıya duyulan kamuoyu güveninin azaldığı görülmektedir. Yargı bağımsızlığı ve güçlü ve güven duyulan bir yargı erki için HSYK'nın bağımsızlığı ve siyasi etkilerden korunması sağlanmalıdır.

ÖNERİLER

- Yargı bağımsızlığı güvence altına alınmalı, yargının siyasallaşmasının önüne geçilmelidir.
- Hakimlerin atanma işlemleri, yargı bağımsızlığını sağlayacak ve yargı erkinin özerkliğini güvence altına alacak bir biçimde yeniden düzenlenmelidir.
- Hakimlerin atanması ve görev yerlerinin değiştirilmesi yalnızca nesnel liyakat ilkelerine göre gerçekleştirilmelidir. Buna dair kıstaslar saptanmalı ve şeffaf kılınmalıdır.
- HSYK üyelerinin atanma işlemleri kurumun bağımsızlığını güvence altına alacak biçimde yeniden düzenlenmelidir.
- Yolsuzluk olaylarına ilişkin soruşturma ve kovuşturmalara, mahkumiyet ve tüm karar gerekçelerine dair kayıtlar oluşturulmalı ve buna ilişkin ayrıntılı istatistikler anlaşılır ve bilgisayarca okunabilecek/değerlendirilebilecek bir veri biçiminde kamuya açık olmalıdır.
- Hakimlere ve savcılara göreve başlamadan önce yapılan sözlü sınavları ve mülakatları değerlendirme yetkisi Adalet Bakanlığı'ndan bağımsızlığı sağlanacak şekilde idari yapısı yeniden düzenlenmiş HSYK'ya devredilerek yürütmenin bu sınavlar üzerindeki etkisine dair endişeler giderilmelidir. Bu sınav ve görüşmelerde sorulacak soruların mesleki nitelikli olması zaruri kılınmalı ve bu sınavların sesli (ve hatta ayrıca görsel) kayıt altına alınması sağlanmalıdır.

	Gösterge	Yasa	Uygulama
Kapasite	Kaynaklar	100	50
	Bağımsızlık	50	25
Yönetişim	Şeffaflık	50	50
	Hesap Verebilirlik	75	25
	Dürüstlük Mekanizmaları	75	25
Rol	Yürütmenin Denetimi	0	
	Yolsuzluk Kovaştırması	25	

4

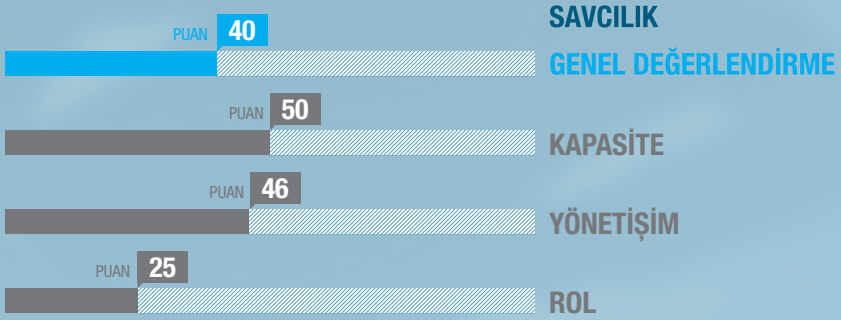
SAVCILIK

Yargı erkinin sağlamliğının temelini oluşturan ve yolsuzluk kovuşturmasının başlangıç noktasında bulunan savcılık, bu konuda taşıdığı ylık değere rağmen bağımsızlık sorunları ve yasalar ile uygulamalar arasındaki blyyk uçurum ile 6n plana ęıkmiřtir. Savcıların mesleki sorumluluklarını yerine getirirken karşılaştıkları siyasi baskı Tlrkiye şeffaflık Sisteminin izerinde durduğu temel sıkıntılarn başında gelirken sağlıklı bir yargı slyrecinin sağlanmasının 6nunu kesmiştir. Bu konuda savcılar, ęođu zaman gerekęesiz olmak 6zere, yasal yaptırımlar ile karşılaşmakta, bu da adaletin tesisini engellemektedir. Başsavcılarn diğer savcılar izerindeki yetkilerinin azaltılması ve dış mtdahalelerin 6nune geğilmesi adil yargının sağlanması için 6nem taşımaktadır.

6NERILER

- Başsavcının diğer savcılar izerindeki yetkisini kısıtlayacak yasal dzenlemeler yapılmalıdır.
- Davaların yalnızca başsavcı takdirine bağlı olarak onaylanması ve dağıtımı uygulamasına son verilmelidir.
- Savcılıklar yıllık faaliyet raporlarını dzenli bir biçimde yayımlamalıdır.
- Yolsuzluk davaları ile ayrıntılı istatistikler, standart bir biçimde kamuoyuna duyurulmalıdır.
- Savcılık faaliyetlerine dış mtdahalelerin, engellerin, haksız ceza ve yaptırımların 6nune geçilmelidir. Bu gibi eylemler nedeniyle savcılarn g6revlerini siyasi baskı altında yapmaları engellenmelidir.

	Gösterge	Yasa	Uygulama
Kapasite	Kaynaklar	100	50
	Bağımsızlık	50	0
Yönetişim	Şeffaflık	50	25
	Hesap Verebilirlik	75	25
	Dürüstlük Mekanizmaları	75	25
Rol	Yolsuzluk Kovuşturması	25	

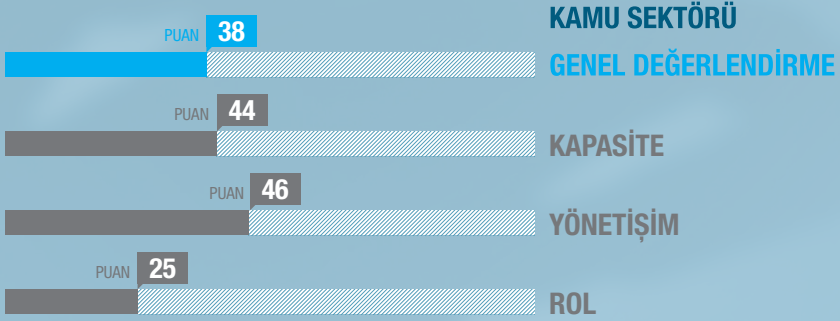
5

KAMU SEKTÖRÜ

Yeterli kaynakları ve kapsamlı bir yasal mevzuatı olmasına rağmen kamu sektörü yolsuzluk riski konusunda dikkat çekmektedir ve görevli kişiler bağımsız niteliklerini koruyamamaktadır. Rüşvet ve hediye kamu kurumlarının işleyişinde kaygı verici unsurlar olarak göze çarpmaktadır. Kamu sektörünün yolsuzluk konusunda toplumsal farkındalığı yükseltmeye yönelik girişimleri ve yolsuzlukla mücadele faaliyetlerinde sivil toplumla ve özel sektörlle işbirliği de oldukça zayıftır. Kamu İhale Kanunu'nda yapılan sayısız değişiklikler nedeniyle, ihale süreçleri de yolsuzluklara açık alanların başında gelmektedir.

ÖNERİLER

- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, AB kamu ihale direktifleriyle uyumlu olacak biçimde yeniden düzenlenmelidir. Kanun'daki istisnaların kapsamı daraltılmalı ve yeni istisna ekleme eğilimine son verilmelidir.
- Devlet sırrı ve ticari sır kavramları geniş yorumlara kapalı olacak bir biçimde açıkça tanımlanmalı ve bu konuda halkın bilgi edinme hakkını engelleyen suiistimallerin önüne geçilmelidir.
- Yürütme erki 4734 sayılı Kamu İhale Kurumu'nun yetkilerini devre dışı bırakan uygulamalara son vermelidir ve ihalelerin Kurum tarafından denetlenmesi önündeki engeller kaldırılmalıdır. İhale başvuruları ayrıntılı bir biçimde yayınlamalıdır ve ihaleleri alan şirketlerin başvurularında öngörülen finansal koşulları keyfi bir biçimde değiştirmeleri engellenmelidir. Yürütme erki Kanun'da tanımlanan istisnai koşulların dışında ihale sürecini devre dışı bırakarak, mal ve hizmetleri ihalesiz alma eğilimine son vermelidir.
- Yolsuzluğu ihbar ve şikayet edenlere kapsamlı güvence sağlayacak yasal çerçeve (whistle blowing sistemi) oluşturulmalıdır.
- Kamu kurumlarının faaliyetlerine ilişkin denetim mekanizmaları geliştirilmeli ve kurumların güvenilirliği artırılmalıdır. 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu etkin bir biçimde uygulanmalı ve yanıtız bırakılan veya yanıt verilse de bilgi verilmeyen taleplerin sayısı düşürülmelidir.
- 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'ndaki yolsuzluk tanımı genişletilmeli ve özellikle üst düzey veya risk grubunda bulunan kamu çalışanlarının mal varlıklarını düzenli, karşılaştırmaya olanak tanıyacak sıklıkta ve kamunun erişimine açık bir biçimde yayınlaması sağlanmalıdır. Amir izni zorunluluğunun fiili bir dokunulmazlık biçimi olarak kötüye kullanılması engellenmelidir.
- Kamu kesimi, yolsuzluk hakkında toplumun farkındalığını artırma çabalarını yoğunlaştırılmalıdır. TV'lerin en çok izlenen saatlerinde kamu spotları yayınlanmalıdır.
- Yolsuzlukla mücadele faaliyetlerinde kamu kesimi ile sivil toplum arasındaki işbirliği tüm politika oluşturma süreçlerinde güçlendirilmelidir.

	Gösterge	Yasa	Uygulama
Kapasite	Kaynaklar	N/A	50
	Bağımsızlık	50	25
Yönetişim	Şeffaflık	50	25
	Hesap Verebilirlik	75	25
	Dürüstlük Mekanizmaları	75	25
Rol	Eğitim	25	
	İşbirliği	25	
	Kamu İhalelerinde Dürüstlük	25	
	KİT'lerin Denetimi	25	

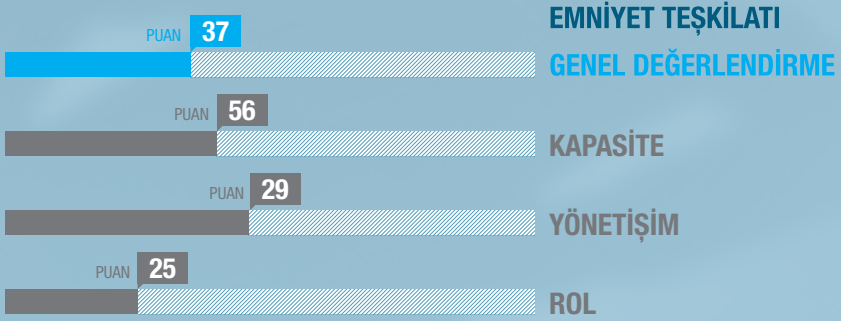
6

EMNİYET TEŞKİLATI

Emniyet teşkilatına yoğun müdahalelerin yapıldığı bir siyasi sistem gözlemlenmektedir. Teşkilatın etkinliği, kayırmacılık ve taraf tutma faaliyetleri yüzünden azalmış, yolsuzluk davalarına atanan polislerin de görevden alınması bu teşkilatın bağımsızlığı ve dürüstlüğü konusunda ciddi şüpheler ortaya çıkarmıştır. Bunların yanında, emniyet teşkilatının faaliyetlerini düzenleyen yasal çerçeve, şeffaflık önlemlerini sağlamak açısından yeterli değildir.

ÖNERİLER

- Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, hesap verebilirliği artıracak biçimde değiştirilmelidir. Şiddet, işkence ve suçla ilintili olaylarda cezasızlık sona erdirilmelidir.
- Polis için zorunlu etik davranış ilkeleri çıkarılmalıdır.
- Personel alım ve atama süreci daha şeffaf olmalıdır.

	Gösterge	Yasa	Uygulama
Kapasite	Kaynaklar	N/A	75
	Bağımsızlık	50	25
Yönetişim	Şeffaflık	25	25
	Hesap Verebilirlik	25	25
	Dürüstlük Mekanizmaları	50	25
Rol	Yolsuzluk Soruşturması	25	

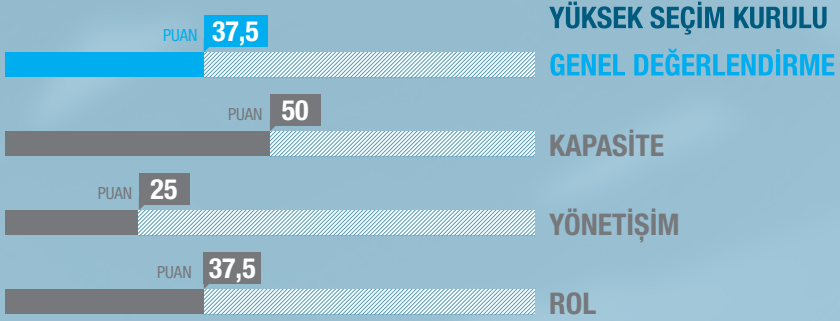
7

YÜKSEK SEÇİM KURULU

Yüksek Seçim Kurulu'nun Türkiye Şeffaflık Sistemi'ndeki performansı, Türkiye'deki demokrasi-nin meşruiyeti hakkında soru işaretleri doğurmaktadır. YSK'nın şeffaflığını ve hesap verilebilirli-ğini sağlayacak uygulamaların zayıflığı, YSK'yı denetleyecek yasal mevzuatın eksikliği ve YSK'nın yetkilerinin kapsamı yerel ve genel seçimlerin finansmanlarını denetleme ve düzenleme gücünü elinden almaktadır. Adil, rekabetçi ve özgür bir seçim ortamını sağlamak için; seçim ihlallerinin önüne geçilmeli, kamu kaynaklarının seçim kampanyaları için kullanılması engellenmeli, bu ko-nuda YSK etkin izleme ve denetim yapmalı ve bürokratların görevlerini tarafsızlık ilkesine uygun bir biçimde yapması sağlanmalıdır.

ÖNERİLER

- Yüksek Seçim Kurulu'nun (YSK) tüm kararları yargı denetimine tabi olmalıdır.
- Kararlar gerekçeleriyle birlikte kamuya açık olmalıdır.
- YSK'nın bağımsız bütçesi olmalıdır.
- Bağımsız gözlemcilerin ve medya çalışanlarının YSK toplantılarına katılmasına ve seçimleri izlemesine izin verilmelidir.
- Adil, rekabetçi ve özgür bir seçim ortamını sağlamak için; seçim ihlallerinin önüne geçilme-li, kamu kaynaklarının seçim kampanyaları için kullanılması engellenmeli, bu konuda YSK etkin izleme ve denetim yapmalı ve bürokratların görevlerini tarafsızlık ilkesine uygun bir biçimde yapması sağlanmalıdır.
- Yaşlı ve engelli yurttaşlar, sığınma evlerinde kalan kadınlar, çadırlarda yaşayanlar, evsizler, hürriyeti kısıtlılar ve mevsimlik tarım işçileri için seyyar sandıklar oluşturulmalıdır

	Gösterge	Yasa	Uygulama
Kapasite	Kaynaklar	N/A	50
	Bağımsızlık	75	25
Yönetişim	Şeffaflık	50	25
	Hesap Verebilirlik	0	0
	Dürüstlük Mekanizmaları	50	25
Rol	Seçim Kampanyası Düzenlemeleri	25	
	Seçim İdaresi	50	

8

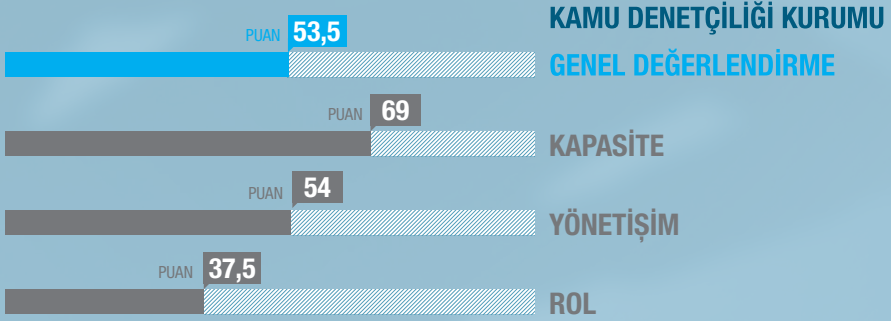
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU

Türkiye Şeffaflık Sistemindeki en genç kurum olan Kamu Denetçiliği Kurumu denge ve denetleme mekanizmasının en önemli aktörlerinden biridir. Kurumunun en temel sorunları bağımsızlık ve şeffaflık alanlarında gözlenmektedir. Kurumun amaçlarını yerine getirebilmesi konusunda gelişme sağlanması için denetleme yetkilerinin genişletilmesi ve yaptırım gücünün sağlanması, ayrıca denetleme sonuçlarını toplumla paylaşım kanallarının açık olması

ÖNERİLER

- Kurum'un çalışma alanlarına ilişkin sınırlamalar gözden geçirilmeli ve örneğin askeri harcamalar gibi alanlarda hak ihlallerinin etkin biçimde soruşturulmasını sağlayacak gerekli değişiklikler yapılmalıdır.
- Kamu Denetçiliği Kurumu'nun etkinliği artırılmalı ve Kurum'a yaptırım uygulama yetkisi tanınmalıdır. Atamalar partizan bir anlayışla yapılmamalı ve idari yapı Başbakanlık'tan özerk olacak biçimde yeniden düzenlenmelidir
- Kamu Denetçiliği Kurumu, görünürlüğünü artırmak ve Kurum'un varlığı hakkında halkın farkındalığını artırmak için, başta Etik haftası olmak üzere çeşitli kampanyalara proaktif biçimde katılmalıdır.
- Kamu Denetçiliği Kurumu'nun hizmetleri ve izlediği prosedürler, basında ve sosyal medyada kamu spotları gibi kanallar yoluyla halka açık biçimde anlatılmalı ve düzenli olarak tanıtılmalıdır.
- 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu ve 6332 sayılı Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu bu kurumların; diğer kamu kurumları, yargı erki, Meclis ve sivil toplum ile işbirliği koşullarına ve ilişkilerine dair açık hükümler içermelidir.
- Kamu Denetçiliği Kurumu'na yasama erkini denetleme yetkisi tanınmalıdır. Ayrıca askeri harcamaları denetleme yetkisine olanak tanıyan yasal çerçeve oluşturulmalıdır.

	Gösterge	Yasa	Uygulama
Kapasite	Kaynaklar	N/A	100
	Bağımsızlık	50	25
Yönetişim	Şeffaflık	75	50
	Hesap Verebilirlik	50	50
	Dürüstlük Mekanizmaları	50	50
Rol	Soruşturma	50	
	İyi Uygulamaların Teşvik Edilmesi	50	

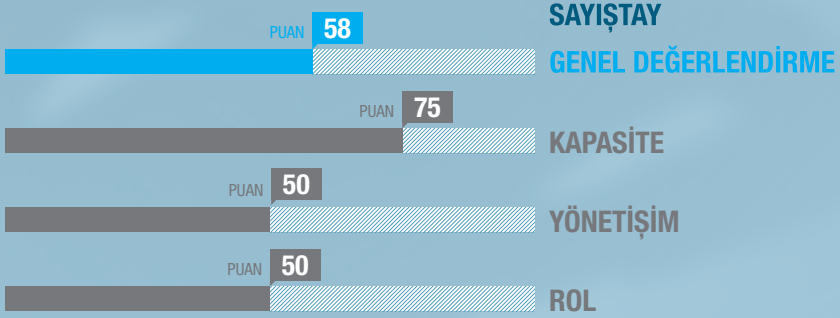
9

SAYIŞTAY

Sayıştay'ın kamu sektöründeki verimsizlikleri denetlemek ve kamu kaynaklarının kaybını engellemek için yeterli finansal kaynaklara ve insan kaynağına sahip olmasının yanında, yürütmenin denetlenmesi konusundaki eksikliklerin altı çizilmiştir. Değerlendirilen kurumlar arasında en güçlü pozisyonda bulunan Sayıştay, denge denetleme mekanizmasının sağlanması ve korunması için en önemli kurumlardandır. Bu sebeple Sayıştay raporlarının bütçe görüşmeleri öncesinde meclise sunulması ve işe alım sürecinde kuruma özerklik sağlanarak siyasi etkinin engellenmesi Türkiye Şeffaflık Sisteminin sağlıklı işleyişi ve hesap verebilirlik açlarından öncelik taşıyor.

ÖNERİLER

- Sayıştay; verimlilik ve etkinlik kıstaslarına dayalı performans denetimi yapma yetkisine sahip olmalıdır. Sayıştay'ın performans denetimi görevinin tanımını genişletilmeli ve etkin bir finansal denetim yapabileceği bir hale sokulmalı.
- Sayıştay, sektörel denetim yapma yetkisine sahip olmalıdır.
- Denetim raporları TBMM'ye bütçe görüşmelerinden önce sunulmalı ve raporlar halkın erişimine tam olarak ve hiçbir bölümü saklanmaksızın açık olmalıdır.
- Kuruma alınacak denetçilerin seçilme süreçleri, yapılan sınav ve mülakatlar liyakat ilkesine uygun olacak biçimde yürütülmelidir.

	Gösterge	Yasa	Uygulama
Kapasite	Kaynaklar	N/A	100
	Bağımsızlık	50	50
Yönetişim	Şeffaflık	50	50
	Hesap Verebilirlik	50	25
	Dürüstlük Mekanizmaları	75	50
Rol	Etkin Mali Denetim	50	
	Ulusal Tespit ve Yaptırım Uygulama	50	
	Mali Yönetimi İyileştirme	50	

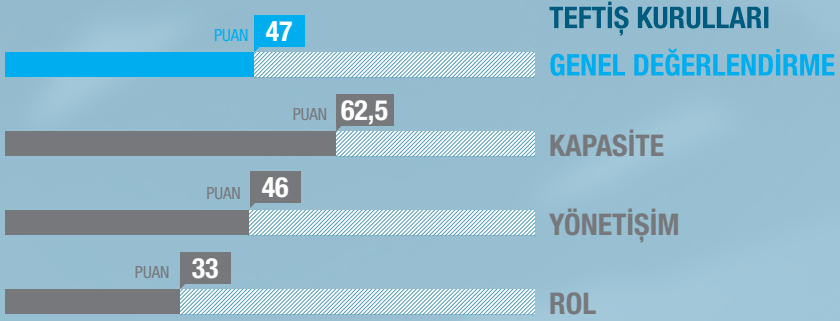
10

TEFTİŞ KURULLARI

Yolsuzlukla mücadele alanında özelleşmiş bir çatı kurumun bulunmaması sebebiyle teftiş kurulları kamu kuruluşlarının mali yönetimlerinin geliştirilmesi için merkezi roller üstlenmiştir. Teftiş kurulları, bakanlıklara bağlı veya bakanlıklarla ilişkili kamu kuruluşlarında yolsuzlukların tespiti ve soruşturması konularında çalışırken doğrudan bağlı oldukları bu kurumlar sebebiyle bağımsız davranmamaktadır. Kurullar arasındaki koordinasyon eksikliği ve sınırlı soruşturma yetkileri kurulların etkinliğini ve verimliliğini kısıtlasa da yasal düzenlemelerde ve uygulamada yapılacak değişikliklerle iyi yönetim ilkelerine bağlılık sağlama mümkün olacaktır.

ÖNERİLER

- Yolsuzlukla mücadele eden kurumların arasındaki işbirliğini, koordinasyonu ve geliştirilen ulusal stratejilerin, alınan önlemlerin etkin bir biçimde uygulanmasını sağlayacak, çatı görevi gören bir idari yapı oluşturulmalıdır.
- Teftiş kurulları arasındaki koordinasyon, elektronik sistemler vasıtasıyla güçlendirilmelidir.
- Teftiş kurullarında şeffaflığı sağlayacak önlemler kabul edilmelidir.
- Yolsuzluğa ilişkin tüm verilerin saklandığı, denetim raporlarının toplandığı bir elektronik bilgi sistemi oluşturulmalıdır. Bu sistem kişisel bilgilere saygı gösterecek bir biçimde topluma açık olmalıdır.
- Bütün denetim organları insan kaynakları ve mali kaynaklar açısından yürütmeden bağımsız olmalıdır.

	Gösterge	Yasa	Uygulama
Kapasite	Kaynaklar	100	75
	Bağımsızlık	50	25
Yönetişim	Şeffaflık	50	25
	Hesap Verebilirlik	50	25
	Dürüstlük Mekanizmaları	75	50
Rol	Önleme	50	
	Eğitim	25	
	Soruşturma	25	

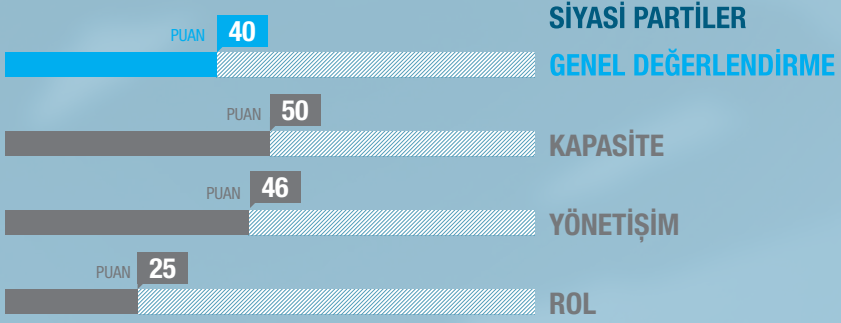
11

SIYASİ PARTİLER

Siyasi partiler yolsuzluk riski bakımından, önceki çalışmaların da gösterdiği bir şekilde, ülkedeki en hassas kuruluşlardır. Parlamento oluşturulan yapılar olarak siyasi partilerin düzenlenmesi, şeffaflık ve siyasetin finansmanının etkin denetimine ilişkin mekanizmalar geliştirilmesi ve siyasi etik ilkelere uyulmasının sağlanması bu konuda önemli başlıklardır. Mevcut mevzuat tarafından sağlanan siyasi partilerin bağımsızlık, şeffaflık ve hesap verebilirlik nitelikleri tatmin edici seviyede değildir ve açık olmayan tanımlar, uzun denetim süreçleri ve parti örgütlerinin şeffaflık konusundaki isteksizlikleri nedeniyle, siyasi partilerin finansmanından kaynaklanan siyasi yolsuzluk riski denetlenememektedir.

ÖNERİLER

- Tüm seçim dönemlerinde (Cumhurbaşkanlığı, Milletvekili ve Yerel Yönetimler) siyasi partilerin ve adayların seçim kampanya bütçeleri, gelir kaynakları- ayni ve nakdi katkılar- ve harcamaları ayrıntılı bir biçimde kayıt altına alınmalıdır. Bu kayıtlar uzman denetçiler tarafından denetlenmelidir. İlgili denetim raporları zamanında kamuoyuna açıklanmalıdır.
- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu parti içi demokrasiyi güvence altına alacak ve partilerin aşağıdan yukarıya örgütlenebilmesinin önünü açacak biçimde değiştirilmelidir.
- Siyasi partilerin hazine yardımı alabilmesi için belirlenmiş olan en az %3'lük oy oranı, siyasi partiler arasındaki rekabette adaletsizlik yaratmaktadır. Bu alt sınır kaldırılarak, tüm siyasi partiler seçimlerde aldıkları oy oranında Hazine yardımı almalıdır.
- Siyasi partiler, ayrıntılı bilançolarını düzenli aralıklarla kendi İnternet sitelerinde yayımlamalıdır. Siyasi partilerle ilişkili ya da onların denetiminde olan kuruluşların hesaplarının da parti hesaplarıyla birlikte incelenerek, üçüncü kişilerin kayıt dışı bağış, katkı ve yardımları denetim altına alınmalıdır.
- Anayasa Mahkemesi'nin siyasi parti denetim raporlarını açıklama süresi bir yılı aşmamalıdır.
- Parti kapatmaya ilişkin yasal hükümler, Venedik Komisyonu'nun tavsiyelerine uyacak bir biçimde gözden geçirilmelidir.

	Gösterge	Yasa	Uygulama
Kapasite	Kaynaklar	50	50
	Bağımsızlık	50	50
Yönetişim	Şeffaflık	50	25
	Hesap Verebilirlik	50	50
	Dürüstlük Mekanizmaları	75	25
Rol	Çıkarların Birleştirilmesi ve Temsili	25	
	Yolsuzlukla Mücadele Taahhütleri	25	

12

MEDYA

Kamunun bir nevi gözlemciği rolünde bulunan medya, Türkiye Şeffaflık Sisteminin en zayıf kurumu olarak görülmektedir. Sansür ve gazetecilerin dava edilmesi için defalarca kullanılan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Türk Ceza Kanunu'nun 299 ve 301. maddeleri bakımından ciddi endişeler vardır. Uluslararası raporların neredeyse tamamında, gazetecilerin hapse atılması, İnternet erişiminin engellenmesi, yayınların yasaklanması, siyasi müdahale ve otosansür Türkiye'de medya sektörünü simgeleyen eden uygulamalar olarak eleştirilmektedir; bu raporlarda gazetecileri hapse atan ülkeler sıralamasında Türkiye'nin, İran ve Çin'in önünde, dünyada birinci olduğunu belirtilmiştir. Düzenleyici makam olarak, RTÜK'ün nesnellığı ve mali ve idari özerkliğe sahip olması dürüstlük mekanizmasının işleyişi için yüksek önem taşımaktadır. Ancak RTÜK'te karar süreci ve RTÜK'ün genel yapısı siyasi etkiye açıktır. Varlıklı kişilerin kontrolünde olan büyük şirketler gruplarının birer parçası olan büyük özel medya kuruluşları Türk medyasının tanımlayıcı bir özelliğidir ve bu durum vatandaşların nesnel haberlere erişmesini güçleştirmektedir ve medyanın, gözetim işlevini yerine getirmekten uzaklaştırmaktadır.

ÖNERİLER

- 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, uluslararası insan hakları hukukunun gerekliliklerine uygun olarak tekrar formüle edilmeli ve uygulayıcıların uluslararası standartları eksiksiz şekilde benimsemesine yönelik, başta eğitsel olmak üzere, her türlü çalışma ve tedbire öncelik verilmelidir. Türk Ceza Kanunu'nun 299. ve 301. maddeleri kaldırılmalıdır.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun idari özerkliği ve siyasi tarafsızlığı sağlanmalıdır.
- Basın kuruluşlarında çıkar çatışmasının önlenmesi, hesap verebilirliğin sağlanması ve bu hususların kamuoyunca denetiminin sağlanabilmesi açısından, medya patronluğunun şeffaf olması sağlanmalı ve çapraz mülkiyete ilişkin etkin düzenlemeler yapılmalıdır.
- Editoryal bağımsızlığı temin etmek suretiyle, ifade özgürlüğü güçlendirilmelidir. Ceza hukuku ve ceza muhakemesi tedbirleri editoryal tercihleri ve yayın çizgisini değiştirmek veya etkilemek için araç olarak kullanılmamalıdır.

	Gösterge	Yasa	Uygulama
Kapasite	Kaynaklar	50	25
	Bağımsızlık	25	0
Yönetişim	Şeffaflık	25	25
	Hesap Verebilirlik	50	25
	Dürüstlük Mekanizmaları	25	25
Rol	Yolsuzlukların Ortaya Çıkarılması	25	
	Yolsuzluklar Hakkında Bilgilendirme	25	
	Yönetişim Hakkında Bilgilendirme	25	

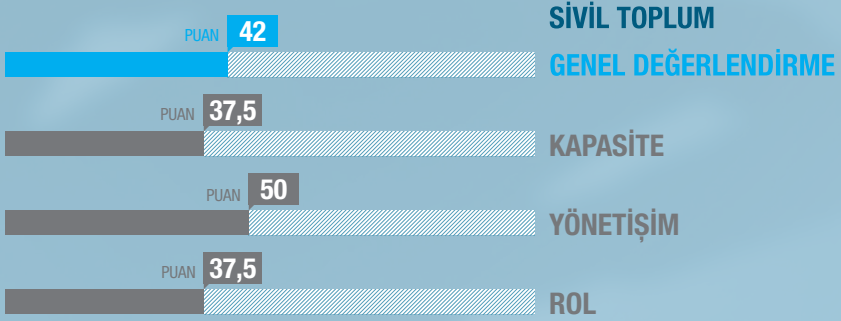
13

SİVİL TOPLUM

Sivil toplum kuruluşlarının sayıları ve sivil topluma katılımı son yıllarda artmış olsa da bu konuda ön plana çıkan en büyük sorunlar bu kuruluşların uzmanlaşma eksiklikleri ve maddi kaynaklar ve insan kaynaklarına ulaşım konusundaki zorluklar olarak öne çıkmaktadır. Sivil toplumu oluşturan birçok farklı organın eşit seviyelerde değer görmemesi ve dış baskılar sivil toplumun hareket kabiliyetini sınırlamaktadır. Bunun ötesinde, iş dünyası ve kamu sektörü ile sivil toplum arasında bulunması gereken organik bağın var olmaması etkili siyaset yapımı yollarını tıkamakta, sivil toplum kuruluşlarının karar alma sürecindeki rolünü kısıtlayan etkenler olarak öne çıkmaktadır.

ÖNERİLER

- Vergi muafiyetleri ve yardım toplamaya ilişkin yasal çerçeve gözden geçirilerek eşitsizlikler ortadan kaldırılmalı ve sivil toplumun serpilmesine imkan tanıyan ortam sağlanmalıdır.
- Sivil toplumun kamusal finansmanı açısından şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine dayalı bir ulusal strateji oluşturulmalıdır. STK'lara kamu finansmanı sağlanmasına ilişkin ayrıntılı bilgiler, ilgili kamu kurumları tarafından düzenli olarak kamuya açıklanmalıdır.
- Sürekli ve yapısal bir sivil toplum-kamu kesimi diyalog mekanizması tesis edilmelidir.
- Örgütlenme özgürlüğü ve ifade özgürlüğü güvence altına alınmalıdır.
- Yasal çerçevede, kamu görevlilerinin örgütlenme hakkına ilişkin kısıtlamalar kaldırılmalıdır.
- Kamu yararına çalışan dernekler statüsü nesnel kısıtlara göre tanımlanmalı ve statünün politik baskılara ve etkilere göre tanınması önüne engellenmelidir.

	Gösterge	Yasa	Uygulama
Kapasite	Kaynaklar	50	25
	Bağımsızlık	50	25
Yönetişim	Şeffaflık	N/A	50
	Hesap Verebilirlik	N/A	50
	Dürüstlük Mekanizmaları	N/A	50
Rol	İdareden Hesap Sorma	50	
	Politika Reformu	50	

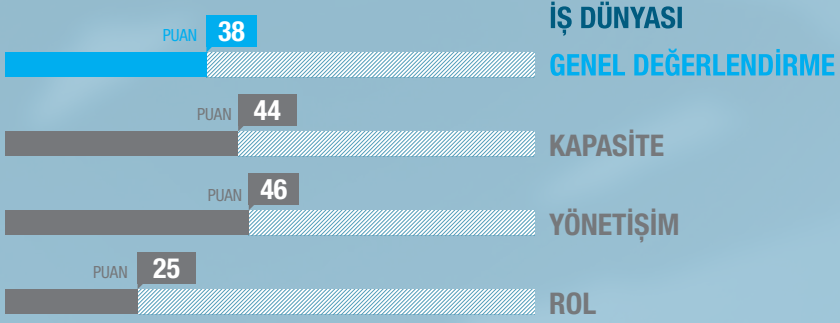
14

İŞ DÜNYASI

Özel sektöre yönelik hazırlanan yasal mevzuat yeterince şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlanmaktan uzaktır. İş kurma konusunda yapılan düzenlemeler iş dünyasında daha önce var olan zorlukları ortadan kaldırmış olsa da dürüstlük ve bütünlük kavramları tanımlar çerçevesinde oldukça sorunludur. Hükümet, hükümet yanlısı işadamları lehinde yetkisini kullanma eğilimindedir ve yolsuzlukla mücadele politikası ve faaliyetleri bakımından iş dünyası ile devlet ve sivil toplum arasındaki bağlantı sınırlıdır. Bu konuda gelişme sağlayabilmek adına düzenleyici kurumlar ve mali denetimlerin bağımsızlığı güçlendirilmelidir.

ÖNERİLER

- Türk Ticaret Kanunu'ndan çıkarılmış olan iş dünyasında şeffaflık hükümleri tekrar konulmalıdır.
- İlgili kanunlar değiştirilerek, düzenleyici kurumlar ve mali denetimlerin bağımsızlığı güçlendirilmelidir.
- Hükümet, şirketlerin yolsuzlukla mücadele faaliyetlerine katılmasını teşvik etmelidir.
- Ticaret mahkemeleri üzerindeki aşırı yükü azaltmak amacıyla, arabuluculuk mekanizmaları yaygınlaştırılmalıdır.

	Gösterge	Yasa	Uygulama
Kapasite	Kaynaklar	75	50
	Bağımsızlık	25	25
Yönetişim	Şeffaflık	75	25
	Hesap Verebilirlik	75	50
	Dürüstlük Mekanizmaları	25	25
Rol	Yolsuzlukla Mücadele Politikasına Katılım	25	
	Sivil Topluma Destek/Katılım	25	

15

KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ (KİT'LER)

Kamu İktisadi Teşebbüslerinin (KİT'ler) değerlendirilmesinde karşılaşılan en önemli iki sorun bağımsızlık ve dürüstlük boyutlarında kendini göstermektedir. KİT'ler özerk kurumlar (işlevsel olarak yerinden yönetilen) olmalarına rağmen, Türkiye'de yasal ve düzenleyici çerçeve KİT'lerin bağımsızlığını korumamaktadır. Süreçlerin şeffaf ve hesap verebilir bir biçimde yürütülmediği endişesi zaten ekonomideki payları düşen KİT'lerin özelleştirmelerinde ve ihalelerde büyük sıkıntılar yaratmakta ve KİT'lerin yolsuzluktan arındırılması önünde engel teşkil etmektedir.

ÖNERİLER

- KİT'lerde yönetim sorunlarını giderilmeli atama süreçleri bağımsız kurumların denetimine açık olmalıdır.
- Tüm KİT çalışanları için zorunlu etik davranış ilkeleri getirilmelidir.
- Özelleştirme süreçleri şeffaf ve hesap verebilir bir biçimde yürütülmelidir. Süreçler bağımsız kurumlar tarafından denetlenmelidir.

	Gösterge	Yasa	Uygulama
Kapasite	Kaynaklar	N/A	N/A
	Bağımsızlık	25	25
	Şeffaflık	50	75
Yönetişim	Hesap Verebilirlik	75	50
	Dürüstlük Mekanizmaları	25	0

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

Bu proje Avrupa Birliği ve Açık Toplum Vakfı tarafından finanse edilmektedir.